

מסורת הש"ס

(א) לעיל לט: (ב) [שם וט"ז], (ג) לקמן ק"ד, (ד) גיטין לה: (ה) עניקין כ"ג, (ו) לקמן ל"א, (ז) ז"ק קד: ערנין כד, (ח) נעניון ערך כאור פי' כשאהר פותח קודם שמתין בה תפלה על דעתך שהיא כשמואל ובלאזהר לשון ארמי (הוא), (ח) כס"א טס"ף: בת, (ט) (נדריס כ"ג, י) [שם], (י) כס"א טס"ף: להוילא, (י"א) ויע"י תוס' שכת כד ד"ה וילת וכו' וכן ה"ה"ש דהלא פי' לה כתב יראה (ח) [ד"ה יחזות תמן].

מוסף רש"י

בביתו ולא בביתקי. בית כר ענין זריף כדאמרין במתבת שבת (עו:) בזהא כי עתה, אם היה מדור שלו לא קבל עליו להוילא את בניו ולהוסיפה (לקמן כ"ד). הוהבועת כותבתה בב"ד אין לה מונויות. מעתה דגילא דעשה דעני לאסומי, ואילו לא אמי בזהא אלא כל ימי מיגר ארמנותין צבתי, שהא אלמנה שגילא כדוה (גיטין לה). אין לו. לגזכר, לא בכסות אשתו. למשכס צביל הערץ וכן לגני מקדש לא הוו ככלל נכסים להקדשו (ז"ק ע"ג) שאני שני (וערין) שצבע לשמן. לטס אוקף שם אכל אין לו בית אלא ציקמא צעלמא זריף כר וקטן ולשון ציקמא כי עתה (שבת דף עו:) יולין לומר כי מאלולו יתא תתא צביתי כתב לך ולא צביתי: אכל מזוני איס לה. צבית אציה מנכסיו ולא אמרינן כיון דלא קרינן בה ואת תתא יתבא צביתי לא קרינן בה ומתנא מנכסי. ורז יוסף צביתי ימירא דריש דמקון למכתב צביתי תרי זימני ואת תתא יתבא צביתי כל ימי מיגר ארמנותין צביתי: [ונתפייס]. מו לא קרינן בה מיגר ארמנותין: הא לא נתפייסה יש לה. צתמיה. ואפילו אין העכבה מתמת כבוד צעלה אלא שלא היה תועבה הגון לה: **כיהנה ופירכסה**. גלילא דעתה דלא מתמת כבוד צעלה מעכבת לנישא: **עשה כחכמה אפותיק**. קרקע המיוחדת לכתובתה עשהה אפותיקי לצעל מוז שלה: **הני א"ה**. לפי שהן גיבוי כתובה אכל תציעה לא: **פרוודא**. כרכיס הסמוכים לה: **מחווה**. מפרוודי צלל: **דסגי קבא דנהרדעא**. כל מקום שמודדין תבואה צמדת קב נהרדעא: **שמן מה שעליה**. שגדיגין לא צית דין כתובתה שמין בגדיה פפרעון כתובה: **צלקיע**. שכי שגר צבית צעל הצית ולקח לו צעל הצית צגדיס כסיווא ממנו שם אותן צגדיס צשכרו לשמואל ורז אמר אין שמין: **וכן צלקיע**. לרז שמין ולשמואל אין שמין: **ומנה בה**. רב סימנא צבילתיה: **יתמא וארמלתא**

כיון דלית לה כתובה. לאס לית לה מזוני לצת דהא תנאי כתובה הוא: **בה ארוסה**. הבה על ארוסתו וילנה לו) ומת ולו צניס יש לה מזונות מנכסיו או לא: **כיון דאין לה כתובה**. כגון שכתב לה מן האירוסין אי נמי רבנן תקון נמי לארוסה: **או דלמא כיון דלא תקון רבנן**. למכתב עד שעת נשואין תנאי כתובה נמי מקמי הכי לא חיל: **בה ארוסה**. אנס את הנערה ונשאה אחרי כן כדכתיב) ולו תהיה לאשה וילנה לו בת ומת יש לה מזונות מן האמין או לא: **יש לה כתובה**. מנכסיו: **מנה**. אם מת ואע"ג שכתב נתן כסף כתובה. ואין לה כתובה: **מאי**. מזונות הצב שהן תנאי כתובה פקעי צבתי או לא מני אמרינן כיון דלית לה כו': **או דלמא כתובה היינו טעמא**. דלא תקון לה רבנן משום דכל כתובת אשה משום שלא תתא קלה צעניו להוילא תקנוה: **והא לא מלי מפיק**. כדכתיב) לא יוכל לשלחה. כתובה דמשום אפוקי הוא דלא תקון ימי מיקר למיתשל לית לה אכל שאר תנאי כתובה דלאו משום שלא תתא קלה איתקון אית לה: **צביתי ולא צביתי**. אם יש לו צית כופין את היורשין לתת לה מדור לפי כבודה ואין יכולין לומר לה לבי צבית אצרך ואנו זנין

בביקתי אבל מזוני אית לה מר בר רב אשי אמר אפילו מזוני נמי לית לה ולית הלכתא כמר בר רב אשי אמר רב נחמן אמר שמואל תבעוה להנשא ונתפייסה אין לה מזונות הא לא נתפייסה יש לה מזונות אמר רב ענן לדירי מפרשא לי מיניה דמר שמואל אמרה מחמת פלוני בעלי יש לה מזונות מחמת בני אדם שאינן מהוגנין לה אין לה מזונות אמר רב חסדא זינתה אין לה מזונות אמר רב יוסף כיחלה ופירכסה אין לה מזונות מאן דאמר זינתה כל שכן כיחלה ופירכסה מאן דאמר כיחלה ופירכסה אבל זינתה אית לה מאי טעמא יצר אנסה ולית הלכתא ככלל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל היתובעת כתובתה בבית דין אין לה מזונות ולא והתניא ה"מכרה כתובתה ומשכנה כתובתה עשתה כתובתה אפותיקי לאחר אין לה מזונות הני אין אבל תובעת לא הני בין בבית דין בין שלא בבית דין תובעת בבית דין אין שלא בב"ד לא: וכך היו אנשי ירושלים וכו': אתמר רב אמר הלכה כאנשי יהודה ושמואל אמר ה"הלכה כאנשי גליל בבל וכל פרוודאה נהוג כרב נהרדעא וכל פרוודאה נהוג כשמואל ההיא בת מחווא דהות נסיבא לנהרדעא אתו לקמיה דרב נחמן ישמעה לקלה דבת מחווא היא אמר רבא וכל בבל וכל פרוודאה נהוג כרב אמרו ליה והא לנהרדעא נסיבא אמר להו אי הכי נהרדעא וכל פרוודאה נהוג כשמואל ועד היכא נהרדעא עד היכא דסגי קבא דנהרדעא איתמר ה"אלמנה רב אמר שמין מה שעליה ושמואל אמר אין שמין מה שעליה אמר רב חייא בר אבין וחילופה בלקיט רב כהנא מתני וכן בלקיט ומנה בה סימנא יתמא וארמלתא שלח פוקא אמר רב נחמן אע"ג דתנן במתניתין כוותיה דשמואל הלכתא כוותיה דרב דתנן א"אחד המקדיש נכסיו ואחד המעריך את עצמו אין לו לא בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבע לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקח לשמן אמר ליה רבא לרב נחמן ובי מאחר דתנן במתניתין כוותיה דשמואל אמאי הלכתא כוותיה דרב אמר ליה ל"כאורה כשמואל דרישא כי מעיינת בה הלכתא כוותיה דרב מאי טעמא כי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא למשקל ולמפיך לא אקני לה: כלתא דבי בר אלישיב הוה קא תבעה לכתובתה מיתמי הוה קא ממטי להו לבי דינא אמרי זילא לן מילתא דתוילי הכי אולא לבישיתניהו ואייכסתניהו לכוליה מנא אתו לקמיה דרבינא אמר להו הלכתא כוותיה דרב דאמר אלמנה שמין מה שעליה והוה דאמר להו גרוניא לברת זל גרוניא א"ר אידי בר אבין פורנא לימתי יהוה דאמר להו

בת אנוסה מהו. תימה דלנוסה גופה תיבעי: **בביתי ולא בביתקי**. כשאין לן כי אם ציקמי היא מפסדת דלכולי עלמא יכולין לגרשה וצניס להם צניס טובים היא מרווחת צבאלי לישנא צביתי שמשתמת כמדור כדך נשתמשה צבתי צעלה כדאמרין

צהנשא (לקמן דף ק). ואין להחליף לה לגרוע ממנו או שמה אפילו לכולא זו: **ל"ית הלכתא בב"ד הני שמעתתא**. אכולהו קאין צר מתבעוה לנישא דההוא עדיפא דאי ככלל הני דוקא וקאי נמי אמתבעוה לנישא א"כ קשיא דשמואל אדשמואל לרז ענן דאמר לעיל לדירי מפרשא לי מיניה דמר שמואל כו' וכה"ג איכא צפרק פולין (שבת דף קנ). לית הלכתא ככלל הני שמעתתא דלאו דוקא: **ושמואל אמר הלכה כאנשי גליל**. פ"ר"ח וצמקוס שיש מנהג ילכו אחר המנהג וצמקוס שאין מנהג יעשו כשמואל דהלכתא כוותיה והא דעני צמקון עד סיון נהרדעא לאו משום דאין הלכה כשמואל אלא משום דשאר צלל נהוג כרז והא דקשה מההיא דאלמנה (לקמן ע"ה) שסי"ח אפרש צע"ה: **ארכע**

כיון דלית לה כתובה *לית לה מזוני או דלמא אמה דעבדא איסורא קנסוה רבנן איהי דלא עבדא איסורא לא קנסוה רבנן תיקו בעי רבא בת ארוסה יש לה מזונות או אין לה מזונות כיון דאית לה כתובה אית לה או דלמא כיון דלא תקינו רבנן כתובה עד שעת נישואין *לית לה תיקו: בעי רב פפא בת אנוסה יש לה מזונות או אין לה מזונות אליבא דרבי יוסי ברבי יהודה לא תיבעי לך דאמר) יש לה כתובה מנה כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי יצא כסף קנסה בכתובתה מאי כיון דלית לה כתובה *לית לה מזוני או דלמא כתובה *טעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והא לא מצי מפיק לה תיקו: את תהא יתבא בביתי וכו': תני רב יוסף בביתי ולא

בביקתי אבל מזוני אית לה מר בר רב אשי אמר אפילו מזוני נמי לית לה ולית הלכתא כמר בר רב אשי אמר רב נחמן אמר שמואל תבעוה להנשא ונתפייסה אין לה מזונות הא לא נתפייסה יש לה מזונות אמר רב ענן לדירי מפרשא לי מיניה דמר שמואל אמרה מחמת פלוני בעלי יש לה מזונות מחמת בני אדם שאינן מהוגנין לה אין לה מזונות אמר רב חסדא זינתה אין לה מזונות אמר רב יוסף כיחלה ופירכסה אין לה מזונות מאן דאמר זינתה כל שכן כיחלה ופירכסה מאן דאמר כיחלה ופירכסה אבל זינתה אית לה מאי טעמא יצר אנסה ולית הלכתא ככלל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל היתובעת כתובתה בבית דין אין לה מזונות ולא והתניא ה"מכרה כתובתה ומשכנה כתובתה עשתה כתובתה אפותיקי לאחר אין לה מזונות הני אין אבל תובעת לא הני בין בבית דין בין שלא בבית דין תובעת בבית דין אין שלא בב"ד לא: וכך היו אנשי ירושלים וכו': אתמר רב אמר הלכה כאנשי יהודה ושמואל אמר ה"הלכה כאנשי גליל בבל וכל פרוודאה נהוג כרב נהרדעא וכל פרוודאה נהוג כשמואל ההיא בת מחווא דהות נסיבא לנהרדעא אתו לקמיה דרב נחמן ישמעה לקלה דבת מחווא היא אמר רבא וכל בבל וכל פרוודאה נהוג כרב אמרו ליה והא לנהרדעא נסיבא אמר להו אי הכי נהרדעא וכל פרוודאה נהוג כשמואל ועד היכא נהרדעא עד היכא דסגי קבא דנהרדעא איתמר ה"אלמנה רב אמר שמין מה שעליה ושמואל אמר אין שמין מה שעליה אמר רב חייא בר אבין וחילופה בלקיט רב כהנא מתני וכן בלקיט ומנה בה סימנא יתמא וארמלתא שלח פוקא אמר רב נחמן אע"ג דתנן במתניתין כוותיה דשמואל הלכתא כוותיה דרב דתנן א"אחד המקדיש נכסיו ואחד המעריך את עצמו אין לו לא בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבע לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקח לשמן אמר ליה רבא לרב נחמן ובי מאחר דתנן במתניתין כוותיה דשמואל אמאי הלכתא כוותיה דרב אמר ליה ל"כאורה כשמואל דרישא כי מעיינת בה הלכתא כוותיה דרב מאי טעמא כי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא למשקל ולמפיך לא אקני לה: כלתא דבי בר אלישיב הוה קא תבעה לכתובתה מיתמי הוה קא ממטי להו לבי דינא אמרי זילא לן מילתא דתוילי הכי אולא לבישיתניהו ואייכסתניהו לכוליה מנא אתו לקמיה דרבינא אמר להו הלכתא כוותיה דרב דאמר אלמנה שמין מה שעליה והוה דאמר להו גרוניא לברת זל גרוניא א"ר אידי בר אבין פורנא לימתי יהוה דאמר להו

ארכע

וכך היו בני ירושלים כותבין איתמר רב אמר ה'ל' כאנשי יהודה ושמואל אמר ה'ל' נהרדעא וכל פרוודאה נהוג כשמואל ועד היכן הוא נהרדעא עד היכא דסגי קבא נהרדעא. פי' עד מקום שמודדין במת קבא נהרדעא וק"ל ה'ל' כשמואל דידין וכך פסק גמ ר"י משום גאון אחד: איתמר אלמנה רב אמר שמין מה שעלי'. פי' שכתב לגבות כתובתה מן היורשין שמין לה הבגדים פפרעון כתובתה דכי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא דלמשקל ומיפק לא אקני. ושמואל אמר אין שמין פי' ומשעה שנשאת לו וכתה במתנה וזהו שלה: אר"בא"י וחילופה בלקוט. פי' שכיר שדר בבית בע"ה ועשה לו בגדים לכשמשלים זמנו ורוצה לצאת תובע שכר פערלוהו וחרוליו דבריהם לשמואל אמר שמין מה שעלי ומעלה אותה לו בשכור וכו' אמר אין שמין מה שעלי רב כהנא מתנא וכן בלקוט כל שכן וירושלמי אין שמין ומנה ביה סימנא יתמא שלח פוקא ופוק. פי' הפשיטו מבגדיו ורצא כלומר שמין מה שעלי וקרי ל"ה יתמא ש"י שנהוגים כר מנהג התמיך צצאת בלא מלבוש: ארינא אע"ג דתנן מתני' כוותיה דשמואל ה'ל' כוותיה דרב דתנן א' המקדיש את נכסיו והא' המעריך

נערה שנתפתתה פרק רביעי בתובות

גד.

עין משפט נר מצוה

קבב א ב ג מ"י פ"ט מהל' ארסות הלכ' יד טו"ש"ע מ"י קיז טעף ה: **קבב** ד מ"י פ"ח שם הלכה א ד ממג לאוין פל ועשין מח טו"ש"ע שם סימן ג טעף ה:

קבב ה מ"י שם טו"ש"ע שם טעף ח:

קבב ו ז מ"י שם טו"ש"ע שם טעף ג:

קבב ח ט מ"י פ"ז שם הלכה ד הלכז ד סמג עשין מח

טו"ש"ע שם פי' טעף א:

קבב י מ"י פ"ג מהל' ערסין הלכה יד סמג עשין קלא:

קבב כ ז מ"י פ"א מהל' זכיה הלכה כז סמג

עשין ע"י טו"ש"ע ח"מ פי' רג טעף טז:

תוספות ר"ד

כיון דלית לשני כתובה פי' כדנתן אלאמה זיונות (דף ק' ע"ב) השני והאילונית אין לה כתובה וא"ל מזונות וטעמא מפורש בפי"מ משום דאיהי מרגלא ליה וקנסה רבנן הלכך תנאי כתובה נמי אין לה דרבנן נוקבין. א"ד אימא דעבדא איסורא קנסוה רבנן אבל איהי דלא עבדא איסורא לא קנסוה רבנן תיקו: בעי רבא בת ארוסה. פי' המודה ארוס הבא על ארוסתו והוליד ממנה בת והי' לו בנים מאשה אחת ומת הארוס י"ל מזונות. פי' מן הארוס נכסיס הבא או לא כיון דאית לה לארוסה כתובה. פי' היינו מרי"מ מן האירוסין כדאמרין לקמן בשליה הכותב תנאי כתובה נמי כגון מזוני דבנן נוקבין אית לה א"ד כיון דלא תקינו רבנן למכתב כתובה עד שעת נישואין ומקמי הכי לא חיליא לית לה נמי תנאי כתובה באירוסין מאי קבעי' להו. אי דכתב לה תנאי דבנן נוקבין יש לה ואי דלא כתב לה תנאי דבנן נוקבין ומנה מאתים כתב לה תנאי דבנן נוקבין אית לה תנאי דבנן נוקבין ל"ל ואמאי קבעיאי להו אי"י הכי כפי אע"ג דלא כתב לה כתובתה אית לה מנה ומאתים ומ"ה בעי אי אית לה נמי תנאי ובי"ב אי לא הוי"י איכא למבעי על ארוסה הבעל אי מתנא לאחר מיתת הבעל מנכסיו או לא וטעם אחד להו. ובפי' האומר בקידושין מוכיח בפרוש שיש כתובה לארוסה אע"ג דלא כתב לה תנאי וזהו מותר בקרובותיה ואמרין התם אם נתן גט עצמו כופין אותו ליתן כתובה ואי בדכתה לה תיפוק ליה דהא כתב לה וזה האין יכול לפסול ולומר לא קדשתין אי"י בלא כתב לה: בעי רבא בת אנוסה. פי' אנס את הנערה ונשאה אח"כ כדכתיב ולו תהיה לאשה והולידה לו בת ומת י"ל מזונות מן האמין מנכסיו או לא מזונות הבת שהן תנאי כתובה מיפק בהכי או לא

מי אקני לה כתובה תיכ נמי ל"ל א"ד כתובה היינו טעמא דתיקון לה רבנן דכל כתובת אשה הוא משום שלא תהא קלה בעיניו כותביה והאי לא מצי מפיק לה כדכתיב לא יוכל לשלחה כל ימי והשתא כתובה דמשום אפוקי הוא דלא תקינו רבנן דלא למיתשל לה אבל שאר תני דלא משום להוציאה איתקין אית לה תיקו: **מתני'** את תהא יתבא בביתי ומתנא מנכסי כל ימי מיקר ארמנותין תיכ מפני שהיא תנאי ב"ד. פי' מיגר משני או מיגר לשון דירה וכו' היו אנשי ירושלים כותבין אנשי גליל ה' כותבין כאנשי ירושלים וביהודה היו כותבין עד שירצו היתומים ליתן לה כתובתה. לפיכך אם רצו היורשים ונתנים בקרוביו והוא מותר בקרובותיה ואמרין התם אם נתן גט עצמו כופין אותו ליתן כתובה ואי בדכתה לה תיפוק ליה דהא כתב לה וזה האין יכול לפסול ולומר לא קדשתין אי"י בלא כתב לה: בעי רבא בת אנוסה. פי' אנס את הנערה ונשאה אח"כ כדכתיב ולו תהיה לאשה והולידה לו בת ומת י"ל מזונות מן האמין מנכסיו או לא מזונות הבת שהן תנאי כתובה מיפק בהכי או לא

מי אקני לה כתובה תיכ נמי ל"ל א"ד כתובה היינו טעמא דתיקון לה רבנן דכל כתובת אשה הוא משום שלא תהא קלה בעיניו כותביה והאי לא מצי מפיק לה כדכתיב לא יוכל לשלחה כל ימי והשתא כתובה דמשום אפוקי הוא דלא תקינו רבנן דלא למיתשל לה אבל שאר תני דלא משום להוציאה איתקין אית לה תיקו: **מתני'** את תהא יתבא בביתי ומתנא מנכסי כל ימי מיקר ארמנותין תיכ מפני שהיא תנאי ב"ד. פי' מיגר משני או מיגר לשון דירה וכו' היו אנשי ירושלים כותבין אנשי גליל ה' כותבין כאנשי ירושלים וביהודה היו כותבין עד שירצו היתומים ליתן לה כתובתה. לפיכך אם רצו היורשים ונתנים